

POLITIČKA KULTURA I DRUŠTVENO-POLITIČKE ORGANIZACIJE

I

Sušтина samoupravljanja ne može se svesti samo na princip: »Više demokracije i lične slobode za pojedinca«, odnosno više ili manje demokracije u klasičnom smislu riječi.

Suština je samoupravljanja prije svega u realnoj mogućnosti odlučivanja proizvođača o višku rada — u oslobođenju rada i razvijanju samoupravljanja kao dominantnog društveno-ekonomskog odnosa — u kojem će se maksimalno ostvarivati klasni interesi proizvođača.

Ako ta osnovna pretpostavka nije ispunjena, samoupravljanje se više ili manje svodi na formalizam i formalnu demokraciju, odnosno na različite oblike konzultiranja i davanja mišljenja.

Inzistiranje na klasnim karakteristikama samoupravljanja ponekad se u nas ne ističe dovoljno, pa čak i zanemaruje. Dosta su prisutne tendencije da se samoupravljanje izjednačava s participacijom svih u donošenju različitih odluka u pojedinim institucijama političkog sistema, da se manje ili više izjednačava s tzv. demokracijom građanskog društva.

Bitna kvalitetna razlika između samoupravljanja kao socijalističkog društvenog odnosa i svih oblika tzv. građanske demokracije, shvaćene kao participacije različitih struktura društva u donošenju odluka u sklopu političkog i ekonomskog sistema, upravo je u novim socijalističkim ekonomskim odnosima koji se temelje na odlučivanju proizvođača o višku rada, poslovanju na principu dohotka i postepenom napuštanju najamnih odnosa u svim društvenim djelatnostima.

Zato politička kultura građana u samoupravljačkom društvu mora biti ideologizirana — mora se temeljiti na revolucionarnoj svijesti o nužnosti razvoja samoupravljanja kao socijalističkog društvenog odnosa u kojem je suštinski zadatak što potpunije raspolaganje proizvođača viškom rada.

Društveno-političke organizacije upravo su zbog toga dužne efikasnije djelovati na razvijanje takve **ideologizirane političke kulture građana**, odnosno dužne su politički sistem i sve njegove institucije prije svega analizirati s aspekta — koliko su u skladu s klasnim interesima neposrednih proizvođača.

II

Neposredna socijalistička demokracija oslobađa veliku slobodnu energiju građana. Prednost samoupravljanja pred ostalim sistemima upravo je u tome što stvara uvjete za razvijanje inicijative i stvaralaštva milijuna ljudi. Međutim, neposredna socijalistička demokracija i samoupravljanje kao dominantan društveni odnos istodobno dovode i do ispoljavanja različitih, a često puta protivrječnih i antagonističkih interesa pojedinih struktura, slojeva i klasa u društvu.

Na osnovi takvih procesa javila su se u nas proturječna pitanja o potrebi da slabi ili jača politička organiziranost društva u sadašnjoj etapi.

Jedni tvrde da razvijanje sistema neposredne demokracije i samoupravljanja u sadašnjim uvjetima postojanja antagonističkih interesa u društvu, u uvjetima sve veće podjele rada i strukturne neravnosti društva, u uvjetima jakih otpora birokratskih snaga zahtijeva voju samoupravljanja **zahtijeva jačanje političke organiziranosti društva u prvom redu putem društveno-političkih organizacija**

Međutim, dosta su jake i tendencije koje u izgradnji političke organiziranosti kog sistema samoupravljanja ne polaze od sadašnjih realnih uvjeta i odnosa u društvu. One izjednačavaju želje i daleke ciljeve sadašnjim stanjem. Nosioци takvih tendencija padaju u tipičnu grešku buržoaske demokracije i građanskog mišljenja: zacrtavaju normativne ciljeve i idealne odnose neprimjerene stvarnosti, i onda uzaludno nastoje u praksi ostvariti.¹

Posljedica je takvih shvaćanja i teorija o **moćnosti spontanog razvoja samoupravljanja**, odnosno o potrebi slabljenja političke organiziranosti društva i smanjivanja uloge društveno-političkih organizacija, osobito organizacije SK Jugoslavije.

Zadaci privredne i društvene reforme prije svega shvaćeni kao stvaranje uvjeta: za ekonomsku samoorganizaciju proizvođača udruživanjem na temelju ekonomskih interesa; za osamostalivanje vanje od uloge države (federacije, republike, općine) svih društava

¹ Marksizam daje novo određenje odnosa teorije i prakse i suprotstavljajući se postavljanju ciljeva u obliku normativne slike društva. U tom problemu vrlo je zanimljivo mišljenje njemačkog sociologa Karla Mannheima. U Ideologiji i utopiji (Nolit, Beograd, 1968.) na strani 102. i 103. on piše:

»Dok je građansko mišljenje posebno poglavlje posvetilo postavljanju ciljeva i dok je uvijek polazilo od normativne slike društva, dotle je jedino od najvažnijih Marksovih koraka bio taj da se u socijalizmu bori protiv ovakvog utopizma. No, s time se unaprijed odriče od opsežnog postavljanja ciljeva ne postoji norma koju treba postići, a koja bi se mogla odvojiti od samog procesa«.

Da bi to argumentirao, citira:

»Komunizam za nas nije stanje koje treba uspostaviti, niti ideal prema kome se stvarnost treba upravljati. Mi komunizmom nazivamo stvarno kretanje koje će ukinuti dosadašnje stanje. Uvjeti za to kretanje nastaju osnove sada postojećih pretpostavki« (Marx-Engels, Archiv, ed. D. Rjazanov, Frankfurt a M, I, strana 252).

nih djelatnosti, a ne samo radnih organizacija u oblasti privrede i za razvijanje samoupravljanja kao dominantnog društveno-ekonomskog odnosa — u sadašnjim društvenim odnosima, u uvjetima djelovanja jakih antisamoupravnih snaga, u uvjetima snažnih etatističko-birokratskih otpora sigurno se ne mogu ostvariti bez politizacije društva u cjelini, a osobito bez organizirane političke akcije društveno-političkih organizacija.

Spontanog uspješnog funkcioniranja samoupravljanja u sadašnjim proturječnim društvenim prilikama ne može biti i svako zagovaranje (bez obzira na namjeru i ciljeve) smanjenje uloge političkih organizacija, a prije svega uloge Saveza komunista, može odgovarati samo konzervativnim snagama koje što dulje nastoje održati postojeće stanje, odnosno odgoditi provođenje radikalnih promjena u sistemu proklamiranih reformom i kongresima Saveza komunista.

U sadašnjim uvjetima razvoja samoupravljanja nužno je osuvremeniti djelovanje i oblike organiziranja društveno-političkih organizacija. Ali ne da se smanji njihova uloga u društvu, nego upravo obrnuto — da se poveća, da društveno-političke organizacije postanu efikasnije u svakodnevnom političkom djelovanju.

Zato treba razlikovati mišljenja, stavove i prijedloge za promjenu oblika, metoda i sadržaja rada društveno-političkih organizacija kojima se želi povećati njihova uloga u društvu, od mišljenja i prijedloga koji žele promjenama u metodi i sadržaju rada ubaciti društveno-političke organizacije na sporedan kolosijek.

Teškoće u provođenju reforme, kolebanja u ostvarivanju bitnih zadataka reforme, a osobito u smanjivanju uloge države u ekonomskoj sferi, kao i znanstvena ispitivanja o stvarnom stupnju razvoja samoupravljanja i participiranja građana u odlučivanju jasno pokazuju da se **nova kvaliteta u razvoju samoupravljanja ne može postići bez politizacije masa, bez političkog organiziranja prije svega baze društva.**

III

Tri su osnovna zadatka društveno-političkih organizacija u razvoju samoupravljanja:

1. Izgradnja i demokratizacija političkog sistema i konstituiranje institucija neposredne demokracije i različitih samoupravnih tijela, odnosno u cjelini institucionalno-normativna izgradnja političkog sistema samoupravljanja.

2. Stalno praćenje rada svih institucija u političkom sistemu, poduzimanje mjera i akcija da se u njima što potpunije izražavaju različita mišljenja, stavovi i interesi.

Društveno-političke organizacije odgovorne su za uspješno funkcioniranje političkog sistema iako su i same vrlo značajan dio tog sistema; one su odgovorne za stvarno ostvarivanje samoupravljanja. Zato se moraju suprotstavljati svim zaprekama stvarnom odlučivanju radnih ljudi, a osobito birokratskim i etatistič-

kim tendencijama koje što dulje nastoje zadržati odlučivanje višku rada i osnovnim uvjetima proizvodnje i raspodjele izvan mašaja onih koji taj višak stvaraju.

3. Aktivno i organizirano djelovanje u demokratskoj b misljenja, da se u što većem broju slučajeva u svim institucijama neposredne demokracije, u samoupravnim tijelima, odnosno svim središtima odlučivanja u sistemu u što većem broju slučajeva donose najprogressivnije odluke.

Sistem neposredne socijalističke demokracije i samoupravljanja pokazat će prednosti u odnosu prema svim ostalim sistemima samo onda bude li uz veliko oslobađanje inicijative i stvaralaštva radnih ljudi u golemoj većini slučajeva omogućeno nošenje najprogressivnijih rješenja i odluka, budu li se u golemoj većini slučajeva ostvarivanjem pojedinačnih i grupnih interesa istodobno ostvarivali i bitni društveni interesi.

Dakle pored potrebe da se u institucijama neposredne demokracije i organima samoupravljanja, ali i u samim društveno-političkim organizacijama, što potpunije izraze različiti interesi svim bitnim pitanjima i važnim konkretnim rješenjima, zadatak je društveno-političkih organizacija da se organizirano suprotstave neprihvatljivim mišljenjima, neprihvatljivim idejnim koncepcijama i interesima. Zato društveno-političke organizacije moraju biti tako organizirane da se, zauzimajući stavove u različitim središtima odlučivanja, demokratskom borbom mišljenja izbore najprogressivnije stavove.

Aktivnost društveno-političkih organizacija u ostvarivanju zadataka bila je vrlo jednostavna. Težište teoretskih i praktičkih rasprava i akcija bilo je uglavnom usmjereno na izgrađivanje boljeg političkog sistema — institucionalnom izgradnjom sistema. Nerijetko se smatralo da je najvažnije stvoriti različite institucionalne i organizacione mogućnosti za participaciju građana u odlučivanju na radnom mjestu i u mjestu stanovanja. Preuveličavanje značenja institucionalne izgradnje sistema dovelo je do stvaranja iluzije da se organizacionim promjenama, reorganizacijama i uvrštavanjem oblika organiziranja društva, a ne promjenama ekonomskih odnosa, može bitno povećati stvarna participacija građana i radnih ljudi u odlučivanju o svim bitnim pitanjima razvoja društva.

Umjesto da se svestrano analiziraju stvarne mogućnosti razvoja samoupravljanja i uzroci zbog kojih se radni ljudi i građani premalo koriste mogućnostima koje im pruža institucionalni politički sistem, umjesto da se analiziraju uzroci i pokrenute stvari kao društvena akcija za promjenu stanja, izlaz se bez sagledavanja uzroka tražio u stalnim organizacionim i institucionalnim promjenama. Budući da one nisu otklanjale uzroke neaktivnosti građana i radnih ljudi, u pravilu nisu davale očekivane rezultate, vrlo su često smanjivale participaciju građana u odlučivanju.

Međutim, iz ove kritike ne treba zaključiti da aktivnost društveno-političkih organizacija u organizacionoj izgradnji institucija, oblika i sudjelovanja radnih ljudi i građana u donošenju odluka nije značajna za jačanje samoupravljanja. Takva aktivnost, može se čak reći, vrlo je značajna, ali samo onda ako nije jednostrana, ako se njezino značenje ne preuveličava i ako se sagledavaju i ostali faktori od kojih zavisi sudjelovanje građana u donošenju odluka.²

Jednostranost u aktivnosti društveno-političkih organizacija dovela je do zapostavljanja konkretne političke akcije, posebno konkretne političke akcije u osnovnim ćelijama društva.

Pored toga prevelika orijentiranost na normativno dovela je do velikog raskoraka između normativnog i stvarnog, između institucionalne mogućnosti participacije građana u političkom odlučivanju i stvarne participacije u praksi.

Štaviše, ponekad su se javljale tendencije idealiziranja pojedinih oblika, pojedinih institucija koje su socijalističke i dobre, ali neprimjerene sadašnjim uvjetima, nego nekom dalekom budućem društvu. Umjesto da se sagleda njihova neprimjerenost sadašnjim uvjetima, njihovo slabo funkcioniranje u praksi pokušalo se tumačiti subjektivnim slabostima. Tako se ponekad u političkom radu sve više razvija svojevrsni »idealizam« koji težište političkih akcija za promjenom postojećih oblika jednostrano stavlja na »volju kulturi i obrazovanju građana«. Iz takvog »idealizma« potekli su stavovi koji u političkoj aktivnosti zanemaruju stvarno bitne probleme, mogućnost bržeg razvoja samoupravljanja vide u slijedećem: »Samoupravljanje bi izvanredno funkcioniralo samo kad bi subjektivne snage učinile malo veći napor, kad bi građani i radni ljudi promijenili svoj pasivan stav prema institucijama neposredne demokracije, kada bi bili malo obrazovaniji i malo kulturniji«.

IV

Odgovor na pitanje kako se treba organizirati, odnosno kako djelovati da se što brže smanji raskorak između mogućnosti za

² Za ilustraciju koliko je važna i takva aktivnost društveno-političkih organizacija navodi se primjer donošenja Zakona o referendumu i samodoprinosu. Na inicijativu Socijalističkog saveza donesen je Zakon koji je obavezivao mjesne zajednice i općine da sve novčane obaveze, umjesto na zbrojima birača, izglasaju referendumom. U početku se smatralo da će takvo rješenje smanjiti odvajanje sredstava građana iz neto-osobnih dohodaka za zajedničke potrebe u naselju. Međutim, desilo se upravo obrnuto, gotovo u svim naseljima u Hrvatskoj provedeni su referendum i izglasani samodoprinosi kojima su građani samo u posljednje dvije godine za zajedničke potrebe udružili više od 30 milijardi starih dinara.

Na osnovi takvih iskustava, smatra se, bilo bi korisno da se bilo statutima općina, bilo statutima radnih organizacija, bilo na drugi način propiše nužnost primjene referenduma u radnim organizacijama i općini u donošenju svih odluka od izuzetnog značenja za radne ljude i građane.

sudjelovanje građana u donošenju odluka koje im pruža : i stvarnog sudjelovanja u samoupravljanju, treba prije sveg žiti u poduzimanju mnogo efikasnije konkretne političke a osobito u osnovnim ćelijama društva.

Konkretna politička akcija u bazi društva u našim je u ma jedino sredstvo koje može brzo i efikasno mijenjati poli kulturu građana i na taj način povećati sudjelovanje radnih i građana u odlučivanju o svim važnijim pitanjima razvoja dru

Pod konkretnom političkom akcijom podrazumijeva se svega svakodnevno političko djelovanje u razgolićavanju sna otpora razvoju samoupravljanja, podrazumijeva se politička al koja konkretnim svakodnevnim radom u različitim oblastima l ske aktivnosti podiže političku svijest radnika i građana i do do saznanja da se konkretnom organiziranom političkom akci mogu slomiti otpori razvoju samoupravljanja.³

Evo nekoliko primjera za ilustraciju:

Ako ispitivanja javnog mnijenja i političke kulture pokaz da velik postotak građana ne vjeruje u mogućnost da utječe pogrešne odluke organa vlasti, odnosno da vjeruje u privilegij protekciju u radu organa vlasti, onda se ni sa kakvim mitinzir predavanjima, ni sa kakvom propagandom pa ni obrazovanj takvo mišljenje ne može promijeniti. Ono se može promijer samo konkretnim akcijama koje će uvjeriti građana, na vlastit primjeru, da organiziranom kolektivnom društvenom akcijom ip može mijenjati postojeće stanje. Međutim, u našem političko djelovanju u velikom broju sredina, iako se stalno govori o bir kratizmu i o potrebi da sve institucije pa i vlast služe narodu građanima, ne ide se dalje od općenite kritike, ne razgolićavaj se birokratizam i vlast nad ljudima na konkretnim svakodnevn primjerima. Malo je slučajeva da političke organizacije javn stanu u zaštitu pojedinog građanina ili grupe građana kada poje dini organi prema njima nepravilno postupaju ili kada gradar

³ Zanimljivo je navesti Lenjinovo mišljenje o važnosti konkretne po litičke akcije u svakodnevnom životu za izgradnju revolucionarne svijest radničke klase. Iako izrečene u bitno drugačijim uvjetima, Lenjinove riječi mogu korisno poslužiti i za naše prilike. U djelu »Šta da se radi« Lenjin između ostalog piše:

»Radnik mora imati jasnu predstavu o ekonomskoj prirodi i socijalno-političkom liku spahije i popa, visokog činovnika i seljaka, studenta i lumpen-proletera, poznavati njihove jake i slabe strane, umeti se snalaziti u frazeologiji i svim mogućim sofizmima kojima svaka klasa prikriva svoje egoistične žudnje i svoju pravu 'unutrašnjost', umeti vidjeti koje institucije i zakoni odražavaju i kako odražavaju ove ili one interese. A tu 'jasnu predstavu' ne može čovjek poerprsti ni iz kakve knjige: Nju mogu dati samo žive slike i na osnovu svežih tragova sastavljena razgolićavanja onog što se u datom momentu dešava oko nas, o čemu na svoj način svi govore ili barm šapću, što se manifestuje u takvim i takvim sudskim presudama itd.

Ta svestrana politička razgolićavanja su neophodan i osnovni uslov za vaspitanje revolucionarne aktivnosti masa«. (Lenjin »Šta da se radi« Iza-brana dela, izdanje Kultura Beograd.)

svim razinama prepričavaju općepoznate stvari, raspravlja se nanisu u stanju ostvariti svoja prava. Umjesto toga vrlo se često na čelno i kada treba i kada ne treba, raspravlja se o velikim problemima i »velikoj« politici, a problemi stvarno politički i veliki ostaju izvan interesa političkih organizacija.⁴

Slično je i s uvjerenjem građana da svojim mišljenjima, prijedlozima i aktivnošću u različitim institucijama neposredne socijalističke demokracije pa i u društveno-političkim organizacijama mogu relativno malo utjecati na rješavanje pojedinih problema.⁵

Takva mišljenja obično su nastala na osnovi vlastitog iskustva i iskustva sredine u kojoj čovjek živi te se jedino mogu i mi-

⁴ Na primjer u izvršnom odboru Republičke konferencije SSRNH i u nizu njezinih drugih tijela nekoliko je puta konstatirano da su u znatnom broju općina rasprave o društvenom planu i budžetu formalnost, da u pravilu građanima nije omogućeno da bilo što odluče, da se rasprave završavaju izvještajima općinskoj skupštini o primjedbama i prijedlozima zborova birača, da su u pravilu prijedlozi brojni, ali da se, uglavnom, svi odbijaju. Posebno se ističe da Socijalistički savez u takvim sredinama ostaje pasivan u provođenju javnih rasprava, da nema stavova za koje se zalaže, nego svoju aktivnost, uglavnom, izražava samo u forumskom organiziranju rasprava i organiziranju (prije svega sazivanju) zborova birača.

Slično se može zaključiti i iz vrlo nepovoljnih odgovora građana u anketi koju je proveo dr Pavle Novosel za ovaj simpozij, o gledanju građana na mogućnost utjecaja na mijenjanje nepravilnih odluka organa vlasti, odnosno u cjelini na rad organa vlasti (vidi brošuru dr Pavle Novosela »Politička kultura u SR Hrvatskoj« str. 28.—36.).

⁵ Materijali s različitih sastanaka u mjesnim zajednicama i općinama daju vrlo mnogo elemenata za konstataciju da građani sve manje dolaze na rasprave o planu i budžetu općine, na zbor birača, jer takve rasprave smatraju nekorisnima i formalnima, ističući kako unaprijed znaju da ni na šta ne mogu na tim raspravama utjecati. Takva reagiranja vrlo su oštra kritika formalne demokracije u općini i rada općinskih skupština, ali i Socijalističkog saveza, koji nije odigrao svoju osnovnu ulogu — stvaranje političkih uvjeta da građani odlučuju o bitnim zajedničkim pitanjima života u općini.

Zanimljivo je ovdje navesti mišljenje dra Miroslava Pečujlića o problemu formalne samoupravne demokracije, koju on smatra u ovom historijskom trenutku najizrazitijom barijerom na putu daljnjeg konstituiranja samoupravnog društva. On u saopćenju »SSRNJ i prevazilaženje nekih tendencija formalne samoupravne demokracije«, štampanom u knjizi Socijalistički savez i radni čovjek, na strani 61, pored ostalog piše:

»Stvara se i specifična tehnika formalizma: poenta političke akcije je u formalnom obezbeđenju podrške donetim odlukama (stvara se privid konzultovanja); rokovi u kojima sastanci i diskusije moraju da se završe su minimalni i u obrnutoj su srazmjeri s važnošću pitanja: obrazloženja su tako komponovana da stvarnog prostora za izbor pa čak i blago korigovanje nema.« I dalje: »Izražena mišljenja nisu postala u dovoljnom stepenu jedan od konstitutivnih elemenata tekuće politike, odlučivanja. U tim okolnostima platforme Socijalističkog saveza dobivaju dvije funkcije: one postaju transmisije preko kojih se građani, u stvari, upoznavaju sa smislom i ciljevima odluka koje su već potpuno formulirane i samo čekaju na efikasno izvršenje. One postaju i institucionalizirani kanal za masovno izlivanje kritike akumuliranih nezadovoljstava, sredstvo psihološkog izliva i olakšanja.«

jenjati konkretnom političkom akcijom, koja će na primjer dovesti do suprotstavljanja političkih organiziranih snaga donošenju odluka suprotnih stavovima i mišljenjima građana.

Da zaključimo; umjesto načelnih općih rasprava potrebno je svakodnevnim političkim akcijama u radnoj organizaciji, školi, mjesnoj zajednici, općini i drugdje staviti u središte pažnje najbitnije interese građana i radnih ljudi, ali konkretne svakodnevne interese, jer se samo na taj način može brzo i efikasno mijenjati politička kultura građana, jer se samo na taj način mogu mijenjati mišljenja i pogledi o bezuspješnosti poduzimanja kolektivnih društvenih akcija u mijenjanju postojećih odnosa.

V

Politička kultura kao skup trajnih i dubljih orijentacija, koje određuju odnose među ljudima i odnose između njih i političkih institucija⁶ vrlo je složen pojam — podložan djelovanju vrlo različitih i brojnih faktora.

Za naš sistem samoupravljanja posebno je značajno istražiti: bitne karakteristike po kojima se politička kultura u nas razlikuje na primjer od političke kulture u buržoaskom društvu ili od političke kulture u tzv. sistemima državnog socijalizma.

U tom smislu trajni je zadatak društveno-političkih organizacija da zajedno sa znanstvenim radnicima pokušaju u idućem razdoblju što konkretnije i preciznije definirati bitne karakteristike političke kulture u uvjetima razvoja samoupravljanja.

Politička kultura u uvjetima razvoja samoupravljanja treba se zasnivati na specifičnoj ideologiji različitoj od ideologije iz administrativnog razdoblja. U tom pogledu u nas postoje nedefinirani stavovi, inercija starog sistema, kolebanja i različita mišljenja o osnovnim ideološkim principima na kojima treba graditi političku kulturu neposredne demokracije i sistem neposrednog samoupravljanja.

Na primjer, za daljnju izgradnju sistema neposrednog samoupravljanja potrebno je ideološki račistiti između ostalog i ove dileme:

- slabljenje ili jačanje ekonomskih jedinica i neposrednog samoupravljanja u tzv. velikim sistemima;
- posredni ili neposredni izbori;
- odnos prema imperativnom mandatu i mogućnost opoziva izabranih predstavnika u različite posredne organe samoupravljanja;
- odnos prema stavovima većine izraženim u javnim raspravama, odnosno prema obavezi poštovanja takvih stavova;
- način centralizacije sredstava koje zahtijeva tehnologija u uvjetima razvoja neposrednog samoupravljanja itd.

⁶ Vidi brošuru dr Pavle Novosel »Politička kultura u SR Hrvatskoj« strana 14.

Izgrađivanje jasnih ideoloških stavova o tim i nizu drugih bitnih pitanja razvoja samoupravljanja u praksi, kao i nastojanje da konkretnom aktivnošću društveno-političkih organizacija osnovni ideološki stavovi postanu svojina radnih ljudi i građana — jedan je od bitnih uvjeta formiranja specifične političke kulture samoupravnog društva.

U stalnoj akciji društveno-političkih organizacija na izgrađivanju političke kulture samoupravnog društva bit će nužno obratiti veću pažnju i problemima organiziranja društveno-političkih organizacija, kadrovskoj politici, sistemu stalnog političkog obrazovanja, primjeni znanstvenih metoda i istraživanja u praktičnoj političkoj akciji itd.

VI

Za uspješno mijenjanje postojećih odnosa, za stvaranje povoljnijih uvjeta za razvoj samoupravljanja i za efikasnije djelovanje društveno-političkih organizacija u otklanjanju prepreka razvoju samoupravljanja, potrebno je poduzimati stalne organizirane mjere u izgrađivanju egzaktnih principa snimanja i ocjenjivanja dosegnutog stupnja razvoja samoupravljanja u pojedinim sredinama. Bez toga politička akcija često se vodi samo na osnovi subjektivnih ocjena, ličnog zapažanja i tzv. političkog refleksa. Zato često ne daje očekivane rezultate. Polazeći od krivih pretpostavki i netočne ocjene situacije, dovodi do koncentriranja aktivnosti političkih snaga na rješavanje manje važnih problema i za postavljanje bitnih problema.

U tim naporima izražene misli i prijedlozi i na ovom simpoziju trebaju biti početak stalne suradnje praktične politike i nauke.

POLITICAL CULTURE AND SOCIAL-POLITICAL ORGANIZATION

Summary

Starting from the standpoint that the essence of self-government is in the realization of the class interests of producers, the author emphasizes the necessity to engage social-political organizations to develop political culture of citizens which culture will be founded upon the revolutionary consciousness about the necessity of the development of self-government as socialist social relation wherein there is the essential task how producers will dispose of the surplus of work as fully as possible.

By mentioning some controversial social relations in the present phase of the development of self-government the author emphasizes that there is no spontaneous development of self-government, that in the present phase it is necessary to strengthen political organization of society and especially the role of the League of Communists. He pledges for the action and form of organization of socialpolitical organizations to become contemporary, and for changing the methods and contents of the work of social-political organizations where not only the efficacy of their action will increase but also their action will adapt to the claims of the present phase of the development of self-government.

Mentioning some fundamental tasks of social-political organizations the development of the special policy of the culture of the selfgoverning society the author specially pledges for everyday political activity in the covering of powers and opposition to the development of self-governme. He emphasizes that concrete political action in the basis of society in t present conditions is the most efficacious means for changing the politic culture of citizens and for the development of specific political culture the self-governing society.

An the end of the article the author emphasizes the necessity for systematic research of political culture in the conditions of the development self-government, and points out at the necessity of construction of clear ideological attitudes concerning a range of essential questions of the development of self-government in practice, so to make clear some undefine attitudes, vacillations and different thinking about some fundamental ideological principles whereon polical structure of the system of direct self-government should be constructed.

(Translated by S. Paleček)